

L' ART DEL PAGÉS

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRÁCTICA

ALS VITICULTORS. (1.)

Sr. director de L' ART DEL PAGÉS:

Ja que son apreciable periódich, ha vingut prenent tant interés en defensa del desentrotllo agrícola, moral y material y propagador constant dels medis d' augmentar sa riquesa es mon deber avuy pregarli la inserció del adjunt escrit, dedicat als culliters de ví, de cual favor li anticipa las gracias S. S. S.—M. M.

«D. Jaume Cot y Falguera, vehí del poble de Parets del Vallés, es altre dels que ab mes constancia ha vingut estudiant los medis pera combatre la terrible malaltía dels ceps coneguda pe 'l nom de *Oidium Tukery* y ab lo vulgar de *malura*, puix já en 1857 publicá en lo B. O. de la provincia de Barcelona del dia 22 de Juliol del mateix any, un rahonat manifest, si bé en dita fetxa proposava que pera combatre dit mal, bastava netejar las esclétxas del tronch dels ceps trayentloshi sas escorsas, foco del mal, y despres aplicarlos-hi una disolució de savó moll ab 16 parts d' aygua; no obstant d' un ferm propósit, per lo costós que potser resultaria, está complertament conforme ab lo procediment del sofre pulverisat fet tan sols una vegada cada any.

Segons los ensaigs fets pe 'l Sr. Cot, la malaltía dels ceps que 'ns ocupa, es un insecte microscópich que té sa residencia primitiva en las esclétxas y escorsas del tronch, apareixent en un principi á la manera d' una lleugera trenyina, en la cual l' insecte amaga una gran quantitat d' ous, y sufrint aquestos una permanent incubació naixen despres á milions los imperceptibles insectes campantse pe'l cep, elegint com á punt favorit los tendres brots y naixents rahims.

(1) Llegit ab deteniment aquest escrit, creyém que 'l Sr. Marcet descriu un altre malaltía que no es l' *Oidium*, puix es sapigut que aquesta es una criptogama (bolet), com han vingut demostrant tots los autors y nosaltres estém ab ell; essent d' agrahir moltíssim á dit Senyor las probas que ab tanta insistencia ve fent, segurs de que li serán agrahidas per tothom, com ho son desde ara per nosaltres, en tot lo que valen.

Contra la opinió pràctica del Sr. Cot se 'n presenta un altre prenent son autor, naturalista francès, que la malaltia del cep *Oidium Tukyry*, no es insecte, sino una planta diminuta que naix y creix sobre 'l grà dels rahims; essent també lo remey infalible 'l sofre pulverisat tal com s' ha vingut fent; emperó lo Sr. Cot aduheix arguments poderossissims, provant ab evidència, que l' *Oidium* es un insecte de color rojench y del origen y desenrotllo avans demostrat.

Una de sas probas es la de netejar bé lo tronch del cep, y si fos possible de traureli las escorsas y esclerxas, bastant aquesta operació pera exterminar tan terrible plaga; puix diu lo Sr. Cot, que té practicat aquest procediment en diferents punts y en diferents parras (familias del cep), completament invadidas pe 'l mal, presentantse desseguida ufanasas y produhint selectes rahims sense ensofrarlas.

Ademés, diu, que la esperiencia ensenya que dita malaltia 's desenrotlla ab mes intensitat en los vinyats en que 'ls ceps tenen alts sos tronchs y envellits, los quals presentan una capa d' escorsa dura y sa justa esquerdada procedenta de la poda y altres causas eficients, essent aquestos medis de foment pera dits insectes, apareixent sos nius coberts de la trenyina blanca entre la escorsa y esclerxas del tronch; qual desenrotllo natural y visible no s' observa en las vinyas joves, porque sos ceps careixen d' escorsas duras y esclerxas, deduhintse d' aquí evidentement, que si l' *Oidium Tukyry* fos una planta que naix y creix sobre 'l grà del rahim, y essent malaltia comuna als ceps, ab mes proporcions se desenrotllaria en la vinyas joves que en las vellas y esquerdadas, porque de natural tenen mes forsa y ufana las primeras que las segonas; consecuencia lógica per la qual queda probada en totas sas premisas la argumentació del Sr. Cot, afirmant de l' *Oidium* es un insecte microscòpich, y no una planta tal com s' intenta.

Mes encara, las trenyinas y nius, germen del insecte, comensan á formarse en lo mes d' Octubre entre la escorsa y esclerxas del tronch del cep, permanesquent tot l'hivern, en estat inactiu, dintre de qual escorsa y esclerxa pon l' insecte sos diminuts ous y fan la incubació immediata, nasquent los insectes en Mars y Abril, desenrotllantse després en Maig y Juny, en cuals mesos las vinyas presentan l' especte mes brillant per sa verdor y ufana; deduhintse d' aquí, que 'ls ceps deuben ser ensofrats una sola vegada al any y precisament en Maig y Juny, puix quant mes aviat se fassi es completament innecesari, ó per lo menos d' escassissims resultats tant pera sos sarments com pera sos rahims, porque 'l mal no s' ha desenrotllat encara, com tampoch los mesos de Mars y Abril son á propósit pera ensofrar, per causa de las variacions admosféricas á que están subjectes, ja revoltas, plujosas, ja en vents tempestuosos fent dificultosa la operació del ensofrar.

Lo propòsit donchs del Sr. Cot no es altre, que demostrar patentment que tan sols una vegada basta ensofrar las vinyas, sense perjudici de que aconsella que sempre y cuan aparega algun que altre cep invadit pe 'l mal avans del Maig y Juny, se 'ls ensofri aisladament, però ja may ha de ferse la operació general, debent ferse aquesta després del espurg de tots los ceps, perque 'l remey aplicat d' aquesta manera obra ab mes forsa contra l' insecte, perque á las horas es ja visible y 'ls ceps conservan tan sols los sarments necessaris y 's trovan despullats dels pámpols y brots superfluos, rebent los creixents rahims lo salutifero sofre.

Aqui está l' estalvi dels jornals y del sofre, quals beneficis en particular cada viticultor sumará en definitiva per gastos é ingresos, partint de la base fixa del estalvi per meytat ja en jornals ja en sofre aproximadament: per exemple, un hisendat ó viticultor ensofrant dos vegadas sas vinyas necessita 20 quintás de sofre á 9 pessetas cada un ó sigan 180 pessetas, poguent estalviar 90 pessetas, invertint ademés 40 jornals pagats á 3 pessetas cada un, importan 120 pessetas. estalviant sa meytat ne necessita tan sols 60, que en junt suman 150 pessetas d'estalvi-positiu, pujant per terme mitx á un trimestre de contribució.

A la proba donchs culliters de vi y viticultors, avuy convé calcular mes que may, ja que tot son projectes *económichs*, segurs de que ab l' estalvi de jornals y materials, donant un bon resultat, hauréu alcançat per fí una victòria incomparable sobre tots los sistemes *económichs*, ab menos calculs que 'ls mes afamats hisendistas.»

MAGÍ MARCET Y FONT.

EN QUINS CASSOS DEUHEN ADOPTARSE

LOS MOLINS RURALS.

Son molts los pagesos que creuhen que 'ls molins rurals serveixen pera mes de lo que en realitat serveixen Aixó ho dich, en vista del número de personas que han vingut á trovarme, pera obtenir un molí d' aquesta classe. ó pera adquirir noticias d' aquets aparatos. A casi tots los he desenganyat, perque son poch los que ara poden convenírlshi y 'ls hi convindrán ménos d' aquí en devant, per la senzilla rahó de que á Catalunya se la está atravessant y omplint de carreteras, ferro-carrils y tram-vias, y aixó farà que essent los transports fàcils y poch costosos surti mes á compte portar lo grá á moldre en los molins ordinaris.

Los anomenats *molins rurals* no poden competir ab los moguts per aygua, y fins ab los de vapor. En primer lloch, perque no donan farina en tan bona calitat, degut á tenir pedras petites y esser moguts per un motor de marxa irregular com son

los homes y 'ls animals; en segon, per esser molt car lo motor animal. En vista d' aixó, ¿quan podran emplearse? Solsament en las grans masías que estigan lluny de molins, puix en aquest cas contant ab molts jornalers ó mossos de la pagesia, hi ha gran consum de pá, y si 's tingués de portar lo blat al molí, estant lluny, lo transport sortiria car, y sería pesat.

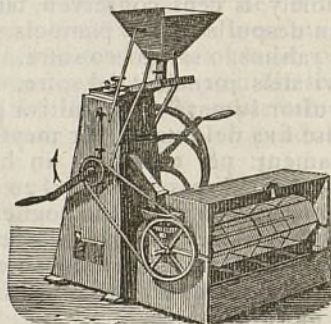

Fig. 139 — Moli rural Bouchon.

En aquest cas pera que surti á compte deu moldre 's durant los dias de pluja, que es quan los animals de tiro no fan res. Aixís no costa ni la forsa, ni 'l moliner (puix ho pot ser un dels mossos que no té res que fer), reduhintse 'ls gastos, á sols l'interés y amortisació del capital que s' ha empleat en la compra del molí rural, y als petits de recomposició ó adops que exigeix tota máquina de tant en quant.

Los millors *molins rurals* son los que van ab pedras, essent recomanables lo de Ruston y 'l de Bouchon, que ja son coneguts á Espanya y per lo mateix proporcionantse ja á Barcelona, es facilíssim adquirir detal's dels mateixos.—G.

COMPRA Y MANEIG DE LAS SEGADORAS.

No todas las máquinas destinadas á verificar un mateix treball reuneixen las condiciones necessarias pera obtenir perfecció y baratura y ser además de llarga duració y de difícil descomposició. Sols cuan no 's pot gastar molt, podran suprimirse algunas d' aquestas condiciones, y aixó encara si no son completament indispensables pera lograr lo treball que 'ns proposém. En las máquinas segadoras, com l' estalvi en lo cost de compra sacrificant sa perfecció, casi may surt á compte, cuan vulgam adquirirne alguna, debém escullir las que donguin millors resultats com treball y com estalvi en la sega. Heus aquí las condiciones á que tenen de subjectarse:

1.ª Las segadoras deuen ser senzillas, de fácil tracció, de poch pes, sólidas ó fortas, y que funcionin bé.

2.ª Lo conductor deu trovarse lluny de la roda motris, es á dir, al abrich de cualsevol accident, estar á suficient altura y ben assentat á fi de que domini perfectament lo treball y la máquina, á la que té que gobernar ab facilitat.

3.ª Pera el maneig y direcció de la máquina deu bastar un home.

4.ª Cuan trovi una pedra ó altre obstacle cualsevol, es precis deixi de funcionar instantáneament, lo mateix que suspendre 'l mohiment de las pessas de la segadora encara que cambie de lloch lo total de la máquina; aixis es possible passar per camins y llochs en que no hi ha que segar. Aquest resultat se logra per medi d' una palanqueta y un embragat móvil.

5.ª Durant la sega 'l conductor deu poder arreglar l' alsada de la segada, y passar pe 'ls petits obstacles que 's presentin al devant de la serra, y aixis segar en terreno desigual ó de pujada y baixada, encara que 'l blat estiga ajegut ó enredat.

6.ª La máquina deu poder segar molt baix.

7.ª Te que fer las garbas grans ó petites á distancias regulars ó cuan vulga 'l conductor, segons se trovi 'l blat sembrat espés ó clar, dur y abundant, ó escás y petit, deixantlo en piletas á punt de ser lligat formant garbas.

8.ª Mentres la máquina sega, convé que no aixafi 'l sembrat. Aixó s' evita estant lo timó distant del tablero y fent que 'l blat tallat vaja cayent en lo lloch per ahont acaba de passar lo tiro.

9.ª Lo tablero deu poderse plegar, quedant alt y fixo pera ser possible marxar per camins estrets y passos petits.

10. Encara que hi haja dos rodas, se pot en las segadoras senzillas alsar lo tablero, colocant la roda del extrem d'aquest, que s' alsa, en l' altre extrem de dit tablero junt á la roda motris. En las segadoras-dalladoras combinadas no es necessari, porque ja tenen dos rodas motrissas.

11. Será bo que al donar la máquina la volta per l' ángul del camp vagi tallant sens parar.

12. La segadora deu estar perfectament equilibrada sobre sas rodas al igual d' una balansa; aixis encara que alguna de las dos motrissas ó la roda del tablero vagi dins d' un solch, no la perjudica.

13. Lo conductor tindrà prop seu y al costat dret una palanqueta pera posar en marxa ó parar la máquina, y altra pera graduar l' alsada del tall, pujant, baixant ó inclinant lo tablero. Ab lo peu ha de poguer modificar lo moviment de las aspas y rasclets, puix que segons sia lo número d'aquestos que passen sense rasclar, s' obtenen las garbas de major ó menor grandor.

14. Convé que la serra estiga en la mateixa línia del eix principal, pera que aixís la acció de la màquina sia perfecte en los terrenos no gayre planers.

15. Las que han de funcionar en terrenos d'algunes pendents, convé que las rodas tingan ressalts, obligant aixó á que sigan de fundició. En los terrenos completament plans podrán usarse las rodas llisas de ferro verge que son de mes durada que las altres.

16. Los brassos del aparato de fer las garbas han de ser lo ménos llarchs possible, sens que pera aixó deixin de tirar á gran distancia lo blat tallat que s'apila en lo tablero, lograntse aixís que 'l conductor no rebí cap dany, y no dega estar lluny del aparato de fer las garbas. Aixó s'obté fent que l'aparato que sosté las aspas ó brassos estiga col·locat molt baix, y no estigan fixas á aquet las aspas dels rasclets.

17. Los coixinets de rotació han de ser de bronzo y á mes llarchs pera evitar que s'escalfin. Si es possible, que estigan enfonzats pera suprimir los tornillos ó perns.

18. Pera evitar los mals efectes de la pols han de taparse tots los engranatjes cual situació ho permétia.

19. En los punts en que l'engreix es mes necessari, hi ha d'haber un aparato destinat á aquest objecte, sent prudent tapar los demás forats d'engreix pera evitar la introducció de de la pols ó de la terra.

20. Pera que los rasclets treballin be, deu poguerse graduar sa posició per medi de caragols.

21. La segadora ha de portar també pera recambi algunas de las pessas mes fàcils de gastarse, com son las ganivetas, lo mateix que 'ls útils necessaris pera fer lo recambi, y fixar las diferents pessas de la màquina.

22. Han de ser fusta lo timó, las aspas, los rasclets y 'l tablero, tapantse á vegadas aquest últim ab una planxa molt prima de ferro.

23. Se construhirán d'acer los dits y las ganivetas, puix del contrari aquestas fan malbe á aquells.

24. Son de ferro dols las pessas que han de sufrir esforços de flexió.

Veyam ara com ha de ferse la sega.

La segadora ha de donar voltas al camp de la mateixa manera que 's fá ab las aradas de vertedera fixa (*orelló*). En los pochos punts en que la màquina no pot segar, hi que ferho á ma, com succeheix quan hi ha alguna pedra ó roch gros que surt sobre terra, en los petits trossos que 's deixan en las voltas etc.

Quant lo blat está volcat, no ha de segarse en totas direccions y sols; 1.er, marxant la segadora de frente al blat volcat en lo sentit de la espiga á l'arrel; 2.^{on}, segant á través ó perpendi-

cularment á la primera direcció; 3er, en direcció oposada á la segona.

Quan las obstacles que 's presentan devant de la serra no son molt grans, se salvan pujant é inclinant lo tablero; pero si son de gran volúm, hi ha que parar y aixecar á má lo tablero. Se dona aquest moviment al tablero durant la marxa, valguentse d' una palanqueta que hi ha á la dreta del conductor. Pera tallar lo blat molt baix ó cuan está volcat ó revolt, hi ha que baixar é inclinar l' extrem del tablero, y per la terra, fentho ab la mateixa palanqueta que hi ha pera pujarlo.

Pera que la máquina funcioni ó deixi de funcionar no hi ha mes que moure la palanqueta que posa en moviment l' embragat.

Pera fer las garbas de diferente mida, lo conductor apreta ab lo peu una palanca ó pedal. Mentres á aquet se 'l té baix, los rasclets passen per lo tablero una mica mes amunt, y per lo tant no rasclan, de manera que 'l conductor sols ha de deixar lo pedal quan hi ha prou blat tallat sobre 'l tablero pera fer una garba. A las horas lo rasclet que passa, funciona y tira lo blat tallat al terreno pera ser luego lligat. Desseguida 's torna á apretar lo pedal, y 's repeteixen successivament las mateixas operacions.

Una segadora dalladora combinada opera ab totas sas pessas com segadora. Pera transformarla en dalladora, se li treu l' aparato automàtic de fer las garbas y 'l tablero, modificant la posició del seti del conductor. No dich la manera de treure y posar las dents de la serra en lo mateix camp, esmolar aquellas, plegar la segadora pera portarla á casa, lo modo de montar y desmontar las diferentes pessas que la forman, los detalls de transformació de la segadora en dalladora y al contrari en las combinadas, etc., etc., porque tot aixó sols pot aprendre's be veyentho fer, ó esplicantho ab gran número de láminas.

Acabo aquest article dihent que estant representadas y enumeradas las pessas de que 's compon una segadora, en las instruccions impresas que donan las casas constructoras, fácil es demanar ditas pessas per son número respectiu en cas de rompre's'n alguna. En fi tot s' ha previst pera facilitar son ús. Donchs ¿perqué costa tant sa introducció?—Pérque desgraciadament la major part de nostres agricultors no son ni científichs ni industrials. Al comprar una máquina ó al emprendre una millora, ab molt raras escepcions, no hi ha que espantarse per lo diner que s' hi ha d' invertir, y si sols estudiar á fons y convénce's fins la evidència, de que lo que anem á emprendre ó á adquirir nos donará un gran interés, com succeheix en nostre cas ab las segadoras.

G. J. DE GUILLEN.

NOTICIAS AGRÍCOLAS

Festa de Sant Isidro.—Además de la funció religiosa que varis socis del «Institut agrícola català» acostuman celebrar anyalment en honor del seu patró Sant Isidro, tindrà lloch enguany una exposició y ensaig d'algunes màquines, aparells é instruments de pagesia de senzill maneig y mecanisme, la qual se verificará en la Granja Experimental d' aquesta provincia, sita en la carretera de Sarriá devant de la fábrica de Batlló, á las 3 de la tarde del dia 15 del corrent.

A las deu del matí del mateix dia y en la parroquial de Ntra. Sra. del Pi se cantarà la missa pastoril del mestre D. Antoni Pasarell, predicant lo R. D. Estanislau Almonacid. L' endemá, se celebrará lo funeral en sufragi de las ánimas dels socis morts, com de costum.

Establiment-modelo de selecció.—Fá ja molts anys que las rassas de cuchs de seda de Fransa é Italia venen sent atacadas d'una epidemia quals causas y remey han tractat de descubrir los sabis d' abdos paissos. La causa del mal no s' ha trobat encare, pero 'l remey fou trobat per Mr. Pasteur, membre de la Academia francesa, y no es altre que obtenir la regeneració complerta de las rassas per medi d' una elecció ó tria molt escrupulosa de la llevor.

Aquest procediment no está, no obstant, al alcans dels petits industrials, puix exigeix precaucions minuciosas, manipulacions delicadas, y un detingut estudi pera lo que es indispensable un microscopi de gran potencia, qual preu ha de ser necessariament superior als recursos de que aquells disposan.

Fundats en aquesta consideració, y trobantse las rassas espanyolas de cuchs de seda, lliures fins ara de dit mal, un sericicultor francés Mr. Perea, de Santa Gertrude, ha proposat al Ministeri de Foment la creació en Espanya d' un establiment-modelo destinat á practicar lo procediment de selecció de Mr. Pasteur, en lo qual nostres industrials podran iniciarse en éli, aprenent per sí mateixos á examinar las llevors que obtinguin en la cullita, creant d' aquesta manera una important industria que durant alguns anys constituhiria un gran element de riquesa, puix la llevor aixís obtinguda 's vendria á Fransa é Italia á molt bon preu. Los gastos d' instalació no passarian de 200 á 300 franchs, segons diu dit senyor, sempre que l' Estat facilités lo local ahont establirlo.

Método pera preservar los grans.—Los francesos han trovat un método de preservar los grans que ha resultat bastant económic en cost y espay y además molt efícas. Tot l' aparell de preservació consisteix en una cisterna de planxa d' una cabuda prop de 70 hectólitres dotada d' una bomba d' ayre y un indicador del buyt. Probas fetas darrerament á Vincennes han fet veure que després de set mesos; lo blat, la farina y la galeta tancats en l' aparell se trovavan en estat perfecte de preservació. Lo pá fet de farina tancada en la cisterna lo mateix espay de temps, resulta d' exel-lenta calitat. Lo cost de aquest sistema se diu es menor que 'l de magatzematje en los graners. Los corróns de planxa son completament impermeables, no exigeixen cap obra y poden colocarse en cualsevol part. Aixís lo grá está segur del foch, fermentació, insectes y vegetacions criptogámicas. S' assegura que 'l buyt, no solsament mata 'ls insectes paràsits é impedeix la vegetació, sino que manté 'l grá perfectament sech.

Imprenta de «La Renaixensa», Xuclá, 13, baixos.